

אוניברסיטת בר-אילן

לשכת רב הקמפוס

הפקולטה למדעי היהדות

דף שבו עי

פרשת מצורע, תשס"ג
מספר 491מאת המרכז ללימודי יסוד ביהדות
ע"ש הלנה ופאול שולמן

נקודת המפגש בין הכוהן והמצורע

עניינה של הצרעת בכלל הוא מהחוקים אשר מגלים את ההשגחה הפרטית של הקב"ה באופן ישיר וכדברי ריה"ל (ספר הכוזרי מאמר שני, סב):

כבר אמרתי לך, כי זה מחקי כחות השכינה, כי היתה בישראל במעלת הרוח בגוף האדם, מועילה אותם החיות הא-להית ונותנה להם זיו והדר בגופותם ובתכונותם ובמשכניהם, ובעת שמתרחקת מהם, מסתכלת עצתם ויתכערו גופיהם וישתנה יופים, וכשהיא מתרחקת מיחידים נראה על כל איש ואיש סימן התרחק אור השכינה ממנו.

וע"כ נוכל רק לנסות ללמוד ערכים מוסריים מפרטיה של פרשייה מופלאה זו. הכתוב אומר (ויק' יד, ב-ג): "זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן. ויצא הכהן אל מחוץ למחנה וראה הכהן והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע". מה משמעות הצו "והובא אל הכהן", וכיצד נבין אם כך את "ויצא הכהן"? מי הולך אצל מי, והאם יש לכך משמעות? הרמב"ן על אתר מסביר שהטהרה נקבעת רק ע"י הכוהן:

'והובא אל הכהן' יאמר שתהיה זאת תורת המצורע ביום שירצה להיטהר שיובא אל הכהן, כי אין לו טהרה לעולם אלא על פיו ואח"כ פירש כי הכהן יצא אל מקום מושבו מחוץ למחנה והוא לא יבא אליו אע"פ שנתרפא.

דהיינו, המצורע הוא הזקוק לכוהן, אבל בפועל הכוהן יוצא אליו מפני שמושבו מחוץ למחנה. החזקוני¹ לעומתו מפרש את הביטוי 'והובא אל הכהן' - "אפילו בעל כורחו", גם אם אינו חפץ בכך עלינו להביאו לכוהן. בפירוש דעת זקנים (ויק' יג, ב)² מתבאר ביתר שאת מצבו של המצורע: "והובא אל הכהן - קרי ביה והוא בא שאין לו מי יביאנו שהכל בדלים ומתרחקין ממנו שנאמר ביד ישב מחוץ למחנה מושבו". והביטוי "והובא" מתפרש בעקיפין ע"י קריאה ודיבור. ועדיין אנו צריכים לביאור למה דווקא על הכוהן הטילה התורה את טהרת המצורע, ניתן להמשיך את דברי ריה"ל דלעיל שזו חוקה אלוקית וכדברי ר' שמחה מאיר מדווינסק:³

ענין הנגעים שנמסרו לאהרן הכהן הוא מסתרי התורה אשר הטומאה והטהרה תלוי בכהן... אמנם יש לומר, דהנה הנגעים היא מחלה המתדבקת עד שאמרו במד"ר (ויקרא רבה פס' טז) ובתלמודין כתובות (עז) דלא עיילי למבואיה, ולכן טמא טמא יקרא, וההתעסקות בו הוא ענין מסוכן וצריך לזה השגחה נפלאה פרטית אשר העוסק ינוצל מזה ויהיה נבדל אשר אליו לא תדבק הנגע, לכן בחרה התורה זה בבני אהרן אשר המה נבדלים משאר ישראל ומושגחים בפרטיות יותר וכמו דכתיב (דה"א כג, יג) ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים.

¹ ועיין בפירוש האורח חיים וירא יד, ב.

² דעת זקנים מבעלי התוספות, ויק' יד, ב.

³ משך חכמה על ויק' י"ג, ב.

בתוך החוקה האלוקית יש הגיון פנימי של מי שיכול לעסוק בו, הכוהן המובדל, וכך מתבארים הדברים בכלי יקר:⁴

והובא אל הכהן. אין טהרתו כ"א ע"י כהן יען כי כל מי אשר הוא מזרע אהרן נמצאו בו ג' מדות טובות הפכיים לאלו כי חטא הלשון גורם כל ריב וכל נגע ובין אחים יפריד. ע"כ יבא אהרן שאחז במדת השלום וירפא לזה כי הוא היה אוהב שלום ורודף שלום, וכן חטא גסות הרוח ראוי שיתוקן על ידו כי הוא היה עניו ביותר כארז"ל (חולין פט) גדול מ"ש במשה ואהרן ממ"ש באברהם דאילו באברהם כתיב (בר' יח, כז) 'ואנכי עפר ואפר' ובמשה ואהרן כתיב (שמ' טז, ח) 'ונחנו מה', וכן חטא חמדת הממון לא היה ג"כ באהרן יען כי הכהנים לא היה להם חלק ונחלה בארץ ולא היה להם יותר ממה שזכו משלחן גבוה. ע"כ היו שלמים במדת ההסתפקות ולא היו בכלל צרי העין אשר כל מגמת פניהם לאסוף ולכנוס, ע"כ מן הראוי שכל ג' מיני צרעת אלו לא יטהרו כי אם על ידי כהן.

כלומר, אין כאן רק הליך טכני הלכתי של קביעת המחלה ורפואתה, אלא יש כאן עניין רוחני. על כתפי הכהנים מוטל להקנות מידות ותכונות כאלה שירפאו את שורשה הרוחני של הצרעת. אחרי שהשכלנו במעט להבין את תפקידו הרוחני של הכוהן אולי תתבאר הסתירה בין ההוראות השונות בכתוב - מצד אחד "והובא אל הכהן" ומצד השני "ויצא הכהן". הכלי יקר מסביר שהמצרע מובא עכשיו אל הכוהן בעקבות זאת שקודם לכן לא הלך מרצונו לבקש תורה מפיו:

ומהו שאמר והובא אל הכהן כי והובא בעל כורחו משמע, ועוד שאח"כ סותר זה ואמר ויצא הכהן אל מחוץ למחנה משמע שהוא לא יובא אל הכהן אלא הכהן הולך אליו. ....וביאור הדבר הוא.... שהצרעת באה על עונות ידועים ושם המכה צרעת ושם המוכה מצרוע, כי לשון מצרוע מוציא רע שמוציא כל רעתו הנסתרת בקרבו אל החוץ לגלות רעתו בקהל ושם צרעת הוא לשון צרה רעה ר"ל רעה שהיא כצרה, כארז"ל (חגיגה ה) ומצאוהו רעות רבות וצרות שהם כצרות זו לזו כמו זיבורא ועקרבא, כי למכה זו אין תרופה בדרך הטבע כך לצרעת זה אין תרופה בדרך הטבע להודיעו כי יד ה' עשתה זאת, וצרעת נעמן יוכיח שנלאו חכמי הרופאים מלבקש לו תרופה וא"כ בהכרח ישיב אל לבו החוטא לסור מדרכו הרעה, ונגע שם העון שהוא נוגע בכבוד שמים כביכול או בכבוד הבריות. והצרעת מכריחו שבעל כרחו שלא בטובתו יובא אל הכהן לבקש ממנו רפואה לדעת מוסר השכל, כי אילו הלך מתחילה מרצונו לבקש תורה משפתי כהן ולהיות מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום ושלא לשלח מדנים בין אחים בשוט לשונו, אז לא היה בא לידי צרעת זה, ומאחר שלא עשה זה מרצונו בהיותו בריא אולם (תה' עג, ד), הנה עכשיו והובא אל הכהן בעל כרחו לבקש ממנו דרך התשובה.

ספורנו⁵ מחדש חידוש הלכתי שהוא הבסיס לחידוש הרעיוני דלקמן. לדעת הספורנו המצורע צריך להגיע למקום קרוב כדי שהכוהן היוצא אליו לא יטרח: "אל מקום קרוב חוץ למחנה שיוכל הכהן בכבוד ובלי רב טורח ללכת לשם". בספר "אזונים למשפט"⁶ חודדה הנקודה, כיוון שהנגעים באים על גסות הרוח. אם הכוהן יצא אליו יהיה בכך משום חיזוק לגאוותו, ע"כ המצורע הוא זה שצריך לבוא למקום קרוב אל הכוהן כדי לשבור את מידותיו.

לסיכום: התורה אמנם מצווה על טהרתו של המצורע ולכן הוא זה שצריך לבוא אל הכוהן ולתקן מידותיו. אבל במקביל ישנו חשש אחר שהכוהן, כנבדל ומורם מעם, כפוסק יחידי מטעם התורה בדינים אלו, יבוא חלילה להתגאות, ולכן צייתה התורה גם את הכוהן "לצאת" אל המצורע ולפגוש בו באמצע הדרך. נוכל לומר בצורה ציורית, שכדי לטהר ולהיטהר אסור להישאר במקום; כל אחד צריך לצאת מגדרו וממקומו על מנת להוסיף טהרה.

הרב אופיר כהן
כפר דרום

⁴ כלי יקר ויק' שם.

⁵ ויק' יד, ב.

⁶ שם, לגאון מלוצק.

הדף מופץ בסיוע קרן הנשיא לתורה ולמדע. כתובתנו באינטרנט:

<http://www.biu.ac.il/JH/Parasha/>